

**ЕКОЛОГО-ГІГІЄНИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ
«КОНЦЕПЦІЇ ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ПРОЕКТУВАННЯ ТА БУДІВНИЦТВА
СПОРУД І КОМПЛЕКСІВ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я»
ЯК ЕЛЕМЕНТИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

В.М.Махнюк¹, В.В. Чорна², В.В.Махнюк³

¹ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМН України» м. Київ, Україна

²Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця, Україна

³Державний податковий університет, м. Ірпінь, Київська область, Україна

Мета роботи полягає у розробці еколого-гігієнічної, санітарно-епідеміологічної, економічної та правової складової до проекту «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я» для вдосконалення її реалізації на рівні територіальних громад в умовах воєнного стану.

Матеріали і методи. Об'єктом досліджень були вітчизняні та закордонні законодавчі, нормативні документи у сфері проектування та будівництва закладів охорони здоров'я, державні будівельні норми України та державні будівельні норми інших країн у цій сфері. Методи досліджень базувались на системному аналізі чинного національного законодавства у медичній та містобудівній галузях та нормативної бази щодо проектування та будівництва закладів охорони здоров'я, їх відповідності міжнародним вимогам. Для реалізації поставленої мети використовували комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: бібліосемантичний (для аналізу використання нормативно-правового регулювання, наукової літератури у сфері містобудування), теоретичний та аналітичний (розробки санітарно-епідеміологічної складової до проекту концепції). Дослідження проведено на підставі вивчення наукових джерел вітчизняних та зарубіжних вчених та контент-аналізу Законів України, Концепцій, державних програм та резолюцій ЄС.

Результати. На сьогодні від початку повномасштабного вторгнення рф в Україні пошкоджено 627 закладів охорони здоров'я, із них 105 – повністю знищено внаслідок прицільних обстрілів російських окупантів. Планом відновлення України, затвердженим Урядом України, передбачено до кінця 2022 року ремонт закладів охорони здоров'я, які зазнали пошкодження, і упродовж 2023-2025 р.р. - повна відбудова закладів охорони здоров'я, які були повністю знищені. Проект «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я», який розроблений Національним авіаційним університетом у 2022 році на фоні відсутності будь-якого сучасного нормативного документу з проектування та будівництва закладів охорони здоров'я, враховує європейські стандарти, міжнародний досвід, зокрема міжнародні правила «International Health Facility Guidelines», реформування системи охорони здоров'я та інноваційні технології у медицині. Сформовано концептуальні підходи до створення нової нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я для забезпечення громадян України рівним доступом до якісних медичних послуг, в результаті змін орієнтування медичної системи так, щоб у центрі її був пацієнт, а також для покращення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних умов перебування пацієнтів в закладах охорони здоров'я та ефективної роботи медичного персоналу задля задоволення і мотивування професійних потреб.

Висновки. Проект «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я» є надзвичайно актуальним для відбудови медичної інфраструктури України в умовах воєнного та післявоєнного стану в Україні. Створена «Дорожня карта» у напрямі розробки основного за ієрархічною структурою нормативного документу ДБН «Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я» та низки інших будівельних норм (щодо різних типів закладів охорони здоров'я з урахуванням їх специфікації), а також дотичних нормативних документів (національних стандартів, кодексів усталеної практики) передбачає оновлення нормативної бази з проектування та будівництва закладів охорони здоров'я з урахуванням чинних міжнародних вимог та найкращого світового досвіду.

Ключові слова: воєнний стан, проект концепції, еколого-гігієнічна, економічна та правова складова, проектування та будівництво, заклади охорони здоров'я, державні будівельні норми, медичні інновації, територіальні громади.

Вступ. Важливою складовою увага, оскільки від професійного рівня будівельного комплексу є проектна справа – працівників, зайнятих у цій сфері, та якісного основа будівельної діяльності. Розвитку рівня проектної документації залежить якість проектної справи завжди приділяється значна об'єктів, що будуються, а також відповідність

їх потребам суспільства. В Україні здійснюється реформування системи охорони здоров'я, основна мета якої – забезпечення громадян України рівним доступом до якісних медичних послуг, в результаті змін орієнтування медичної системи так, щоб у центрі її був пацієнт.

На сьогодні від початку повномасштабного вторгнення РФ в Україні пошкоджено 627 закладів охорони здоров'я, із них 105 – повністю знищено внаслідок прицільних обстрілів російських окупантів. Планом відновлення України, затвердженим Урядом України, передбачено до кінця 2022 року ремонт закладів охорони здоров'я, які зазнали пошкоджень, і упродовж 2023-2025 р.р. - повна відбудова закладів охорони здоров'я, які були повністю знищені [1]. Проект «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я», який розроблений Національним авіаційним університетом у 2022 році на фоні відсутності будь-якого сучасного нормативного документу з проектування та будівництва закладів охорони здоров'я, враховує європейські стандарти, міжнародний досвід, зокрема міжнародні правила «International Health Facility Guidelines», реформування системи охорони здоров'я та інноваційні технології у медицині [2-4].

Державною установою «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва НАМН України» у рамках угоди про наукове співробітництво між Національним авіаційним університетом та Державною установою «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва Національної академії медичних наук України» від 27.10.2021 р. №802/16 опрацьовано проект «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я», з метою розробки еколого-гігієнічної, санітарно-епідеміологічної та економічної складової для його вдосконалення та ефективної реалізації на рівні територіальних громад.

У зв'язку з відсутністю будь-якого сучасного нормативного документу з проектування та будівництва закладів охорони здоров'я, який враховує європейські стандарти, міжнародний досвід, розроблений проект «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я» (далі - Концепція) є першим концептуальним документом на рівні

держави, який координує створення нової нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я.

Саме розробка еколого-гігієнічної, санітарно-епідеміологічної, економічної та правової складової до проектування та будівництва закладів охорони здоров'я та включення їх до зазначеної Концепції сприятиме покращенню умов доступності, перебування пацієнтів в запроектованих закладах охорони здоров'я та ефективної роботи медичного персоналу, обумовлює актуальність зазначеного дослідження на рівні держави та територіальних громад.

Мета роботи полягає у розробці еколого-гігієнічної, санітарно-епідеміологічної, економічної та правової складової до проекту «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я» для вдосконалення її реалізації на рівні територіальних громад в умовах воєнного стану.

Матеріали і методи дослідження. Об'єктом досліджень були вітчизняні та закордонні законодавчі, нормативні документи у сфері проектування та будівництва закладів охорони здоров'я, державні будівельні норми України та державні будівельні норми інших країн у цій сфері. Методи досліджень базувались на системному аналізі чинного національного законодавства у медичній та містобудівній галузях та нормативної бази щодо проектування та будівництва закладів охорони здоров'я, їх відповідності міжнародним вимогам. Для реалізації поставленої мети використовували комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: бібліосемантичний (для аналізу використання нормативно-правового регулювання, наукової літератури у сфері містобудування), теоретичний та аналітичний (розробки санітарно-епідеміологічної складової до проекту концепції). Дослідження проведено на підставі вивчення наукових джерел вітчизняних та зарубіжних вчених та контент-аналізу Законів України, Концепцій, державних програм та резолюцій ЄС.

Результати дослідження та їх обговорення. В європейській моделі галузі містобудування основною метою будівельної діяльності, на рівні держави, є захист життя і здоров'я громадян та охорона навколишнього середовища, забезпечення повноцінного комфортного життєвого середовища, безпека та якість продукції будівельного виробництва

(житла), усунення ризиків створення загрози в процесі будівництва і експлуатації будівель та споруд (надійність, міцність, довговічність).

Проект «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я», який розроблений кафедрою архітектури і просторового планування Національного авіаційного університету у 2022 році, що розглядається фахівцями нашої Державної установи «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України» є надзвичайно актуальним в умовах відсутності будь-яких новітніх нормативних документів з проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я в умовах сьогодення. Чинний ДБН В.2.2-10-2001 «Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я», який був створений 2001 року є застарілим та потребує заміни [5, 6].

У прийнятті зазначеної Концепції, запропоновано приділити увагу реформуванню містобудівної галузі та охороні здоров'я, посиляючись на новітнє законодавство, нову вітчизняну нормативну базу містобудівного та санітарного законодавства, міжнародні правила «International Health Facility Guidelines» щодо санітарних правил і норм стосовно проектування, організації та експлуатації, що будуть корисними для проектувальників.

В Україні продовжується здійснення реформування системи охорони здоров'я, основна мета якого – забезпечення громадян України рівним доступом до якісних медичних послуг, в результаті змін орієнтування системи так, щоб у центрі її був пацієнт. Реформування системи охорони здоров'я здійснюється за такими пріоритетними напрямками: медична реформа; громадське здоров'я; спеціалізована медицина; доступні та якісні лікарські засоби. За кожним із напрямків реалізуються завдання, спрямовані на забезпечення фінансування системи охорони здоров'я, підвищення заробітної плати медичних працівників, створення ефективної системи контролю якості надання медичної допомоги, розробка та оновлення національних галузевих стандартів та протоколів лікування, впровадження державної оцінки медичних технологій, створення конкурентного середовища для медичних закладів, розвиток добровільного медичного страхування, розвиток державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, залучення приватного капіталу, пільгове оподаткування за рахунок податку на прибуток та ін. Для реалізації

завдань реформування системи охорони здоров'я зазначеною Концепцією запропоновано створення сучасної повноцінної мережі закладів охорони здоров'я [7].

Виходячи з напрямків реформування медичної галузі та формування сучасної мережі цих закладів за Концепцією першою ланкою системи охорони здоров'я є заклади охорони здоров'я первинної та екстреної допомоги, до складу яких входять:

- а) амбулаторії загальної практики – сімейної медицини;
- б) фельдшерсько-акушерські пункти;
- в) медичні пункти, в тому числі тимчасового базування;
- г) об'єкти екстреної (швидкої та невідкладної) медичної допомоги.

Метою закладів первинної та екстреної допомоги відповідно до наказу МОЗ України від 19.03.2018 р. № 504 «Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги», є первинна медична допомога, екстрена допомога населенню та взаємодія з надавачами вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги [8].

До вторинної ланки медичної допомоги віднесені спеціалізовані заклади охорони здоров'я (поліклінічна допомога, діагностика, стаціонарна допомога), до складу яких входять:

- а) поліклініки вузькопрофільних спеціалістів;
- б) дитячі консультації;
- в) жіночі консультації;
- г) діагностичні центри та відділення (інструментальна, променева діагностика);
- д) денні стаціонари;
- е) лабораторії (клінічні, бактеріологічні, гістологічні та інші);
- ж) багатопрофільні стаціонари та стаціонарні відділення;
- з) пологові будинки;
- и) станції переливання крові.

Метою закладів вторинної допомоги відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги» від 01.07.2022 р. за № 2347-IX, є надання консультації, проведення діагностики, лікування, реабілітації, профілактики хвороб, трав, отруєнь, патологічних і фізіологічних (під час вагітності та пологів) станів у плановому порядку або в екстрених випадках на госпітальному етапі застосовуючи високотехнологічне обладнання та/або високоспеціалізовані медичні процедури

високої складності і направлення пацієнта до закладів спеціалізованої (третинної) медичної допомоги відповідно до медичних показань [9].

До третинної спеціалізованої медичної допомоги (спеціалізована стаціонарна допомога) віднесені спеціалізовані заклади охорони здоров'я, до складу яких входять:

а) міські багатoproфільні лікарні, в складі яких надається поліклінічна та стаціонарна допомога;

б) районні багатoproфільні лікарні, в складі яких надається поліклінічна та стаціонарна допомога;

в) обласні багатoproфільні лікарні, в складі яких надається поліклінічна та стаціонарна допомога;

г) спеціалізовані медичні заклади, в тому числі монопрофільні (інститути, шпитали, кафедри, відомчі лікарні);

д) спеціалізовані дитячі лікарні;

е) госпіталі ветеранів війни.

Метою закладів третинної допомоги відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги» від 01.07.2022 р. за № 2347-IX, є надання консультації, проведення діагностики, лікування, реабілітації, профілактики хвороб, трав, отруєнь, патологічних і фізіологічних (під час вагітності та пологів) станів у плановому порядку або в екстрених випадках на госпітальному етапі застосовуючи високотехнологічне обладнання та/або високоспеціалізовані медичні процедури високої складності [9].

До четвертої групи за Концепцією віднесені санітарно-профілактичні заклади охорони здоров'я та заклади охорони здоров'я з надання хоспісної та паліативної допомоги. До складу цієї групи входять:

а) санаторії, санаторії-профілакторії;

б) геріатричні пансіонати, спеціалізовані заклади для осіб з інвалідністю;

в) будинки дитини (заклади охорони здоров'я для медико-соціального захисту дітей-сиріт, дітей, які залишилися без піклування батьків, а також дітей з вадами фізичного та розумового розвитку);

г) центри реабілітації та паліативної допомоги дітям;

д) хоспіси та відділення паліативної допомоги дорослим та дітям.

Метою санаторно-профілактичних закладів згідно із статтею 35⁴ "Паліативна допомога" Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

удосконалення надання медичної допомоги» [9] є надання комплексу заходів, спрямованих на запобігання, полегшення страждань пацієнта через ранню ідентифікацію та оцінку симптомів, полегшення болю та подолання фізичних, психосоціальних, духовних проблем, покращення якості життя пацієнтів усіх вікових категорій.

П'ята категорія закладів охорони здоров'я – допоміжні структурні та сервісні підрозділи закладів охорони здоров'я, до складу яких входять:

а) аптеки, аптеки лікарняні, аптечні кіоски, аптечні пункти, аптечні склади;

б) патологоанатомічні заклади, судово-медичної експертизи;

в) гаражі, відкриті автомобільні стоянки, паркінги для автомобілів медичної служби; гелікоптерні служби, які обслуговують ЗОЗ;

г) стерилізаційні відділення;

д) пральні;

е) кухні, їдальні, кафе та інші установи харчування, що забезпечують харчуванням ЗОЗ;

ж) адміністративно-господарські будівлі та інші споруди допоміжного призначення, які входять в комплекси ЗОЗ. Метою допоміжних структур є забезпечення ЗОЗ всім необхідним для належного функціонування.

Проектування та будівництво закладів охорони здоров'я повинно здійснюватися на підставі аналізу попиту на медичні послуги та наявних пропозицій на ринку для населення відповідної територіальної громади, на території якої заплановане будівництво/реконструкція закладу охорони здоров'я. Участь громадськості у вирішенні питань проектування та будівництва закладів охорони здоров'я, що пропонується для включення у Концепцію, відповідатиме вимогам Європейської Хартії, міжнародній програмі ВОЗ "Здорові Міста" та новітньому законодавству України [10, 11].

Зазначена Концепція передбачає розвиток нормативного забезпечення щодо проектування та будівництва об'єктів закладів охорони здоров'я з урахуванням чинних міжнародних вимог та досвіду технічно розвинутих країн, що дозволить підвищити рівень професійного рівня працівників, зайнятих у цій сфері, та якість проектної документації об'єктів, що будуються.

У новітньому Законі України від 06 вересня 2022 року №4142 «Про систему громадського здоров'я» [12] новелою є положення статті 27 «Медико-санітарні вимоги безпеки для здоров'я і життя людини у

містобудівній діяльності», якою передбачено у режимах забудови територій, визначених для містобудівних потреб, встановлених у генеральних планах населених пунктів, планах зонування та детальних планах територій, в тому числі при розміщенні закладів охорони здоров'я, створення безпечних умов для життя і здоров'я шляхом реалізації планувальних заходів щодо попередження та усунення шкідливого впливу факторів середовища життєдіяльності. Другою частиною цієї статті передбачено в обов'язковому порядку врахування при нормативному регулюванні планування та забудови територій вимог державних медико-санітарних нормативів та правил.

Саме на виконання ст.27 Закону України «Про систему громадського здоров'я» [12] та положень прийнятого Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про будівельні норми» щодо удосконалення нормування у будівництві» від 03.10.2019 р. № 156-IX [7], яким запроваджено параметричний підхід у проектуванні закладів охорони здоров'я, пропонується включити до першого розділу «Нормативні посилання» наступний перелік державних санітарних норм і правил, які містять нормативні параметри для внутрішньолікарняного середовища та для прилікарняної території:

ДСП 173-96 Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів;

ДСП 6.177-2005-09-02 Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України (ОСПУ-2005);

ДСП 9.9.5-080-02 «Правила влаштування і безпеки роботи в лабораторіях (відділах, відділеннях) мікробіологічного профілю;

ДСН 3.3.6.037-99 Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку;

ДСН 239-96 Державні санітарні норми і правила захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань;

ДСН 463-2019 Державні санітарні норми допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови;

ДСанПіН 9.9.5-153-2008 Організація роботи лабораторій при дослідженні матеріалу, що містить біологічні патогенні агенти I-IV груп патогенності молекулярно-генетичними методами;

ДСанПіН 145-2011 Державні санітарні норми та правила утримання територій населених місць;

ДСанПіН 6.6.3-150-2007 Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації

рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур;

ДСанПіН 259-2013 Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу;

ДСанПіН 325-2015 Державні санітарно-протиепідемічні правила і норми щодо поводження з медичними відходами;

ДСанПіН 784-2011 Гігієнічні вимоги до розміщення, облаштування, обладнання та експлуатації перинатальних центрів;

ДСанПіН 552-2014 Дезінфекція, передстерилізаційне очищення та стерилізація медичних виробів в закладах охорони здоров'я;

ДСанПіН 2.2.4-171-10 Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною;

ДСанПіН 8.2.1-181-2012 Полімерні та полімервмісні матеріали, вироби і конструкції, що застосовуються у будівництві та виробництві меблів. Гігієнічні вимоги;

ДСанПіН 3.3.6.096-2002 «Державні санітарні норми та правила при роботі з джерелами електромагнітних полів» та ін.

У статті 27 Закону України «Про систему громадського здоров'я» на виконання вимог міжнародного та європейського законодавства запроваджена пряма заборона виробництва і використання азбесту незалежно від виду, а також азбестовмісних виробів і матеріалів у технологічних процесах під час здійснення будівельно-монтажних робіт на будь-яких об'єктах, що потребує обов'язкового виконання при будівництві закладів охорони здоров'я з метою попередження онкологічних захворювань, викликаних дією асбесту [12].

З метою підвищення рівня безпеки пацієнтів, медперсоналу та відвідувачів громадян від воєнних злочинів, які вчиняються збройними силами російських терористичних військ, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій» від 29.07.2022 р. №2486-IX обґрунтовано необхідність влаштування у цокольних і підвальних поверхах закладів охорони здоров'я захисних споруд цивільного захисту, що потребує врахування при розробці нових державних будівельних норм з проектування та будівництва будинків і споруд закладів охорони здоров'я [13]. Відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» від

09.07.2018 року №579, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.07.2018 р. за № 879/32331, зазначені захисні споруди цивільного захисту входять до фонду захисних споруд цивільного захисту матимуть статус будівель подвійного призначення та можуть використовуватись не тільки для пацієнтів, медичних працівників, а й для населення прилеглої житлової забудови територіальної громади з метою збереження їх здоров'я та захисту життя [14].

З метою удосконалення нормування у будівництві об'єктів, зокрема закладів охорони здоров'я, пропонується приділити увагу Європейській інтеграції у галузі містобудування, вивченню нормативної бази ЄС та використанню досвіду європейських країн.

Зазначена Концепція передбачає розвиток нормативного забезпечення щодо проектування та будівництва об'єктів закладів охорони здоров'я з урахуванням чинних міжнародних вимог та досвіду технічно розвинутих країн, що дозволить підвищити рівень професійного рівня працівників, зайнятих у цій сфері, та якість проектної документації об'єктів, що будуються.

Особливої уваги потребує запозичення закордонного досвіду та впровадження у національний простір системи охорони здоров'я телемедичної допомоги, яка широко впроваджена у європейській мережі охорони здоров'я. Враховуючи обізнаність з цифровим світом як з боку медичного персоналу, так і пересічного громадянина при проектуванні та будівництві об'єктів закладів охорони здоров'я необхідно враховувати новий тип лікувально-профілактичного закладу – кіберклінік, які наближають та підвищують ефективність методів лікування, а також слугують зменшенню залучення ресурсів, а відтак здешевленню медичних послуг населенню, що вкрай важливо для територіальних громад у сучасних економічних умовах. Запровадження діджиталізації медичних послуг сприятиме підсиленню епідеміологічної складової проектування у зв'язку з пандемією коронавірусного інфекційного захворювання (COVID-19), спричиненого вірусом SARS-CoV-2.

Враховуючи медичні наслідки повномасштабної збройної агресії рф, за якими кожна п'ята людина в Україні матиме важкі психічні травми, і кожна десята відчує тривогу, депресію, психосоматичні розлади середнього та важкого ступеню, які можуть тривати від 7 до 10 років, а також для збереження психічного здоров'я медичного

персоналу (попередження професійних захворювань серед лікарів – емоційного вигорання) необхідно створити на законодавчому рівні психологічну/психотерапевтичну службу для населення країни та для галузі охорони здоров'я України, а це в свою чергу потребуватиме у найближчій перспективі створення за аналогією країн ЄС нових українських об'єктів первинної психологічної/психотерапевтичної допомоги на кшталт Центрів психічного здоров'я, Університетських психологічних клінік, психіатричних диспансерів, гуртожитків для людей з психічними розладами (хоспіси), денних психіатричних відділень, психіатричних реабілітаційних денних відділень і ін. [15]. Для медичних приміщень в закладах охорони здоров'я необхідно розширити перелік медичних за рахунок приміщень психологічного розвантаження для медичних працівників через повномасштабні дії рф.

У зазначеній Концепції нами запропоновано підсилити доступність, ефективність медичних послуг, їх економічної, епідеміологічної складової шляхом запровадження у медичному процесі новітніх європейських медичних технологій: обладнання ЗОЗ системами пневматичної пошти для переміщення по медичному закладу рецептів, результатів аналізів, інструментів, витратних матеріалів, лікувальних засобів, препаратів крові тощо; встановлення великогабаритного високотехнологічного медичного обладнання (МРТ, КТ), що потребує врахування нових планувальних та інженерно-технічних рішень при проектуванні закладів охорони здоров'я. Зазначене запровадження забезпечуватиме право пацієнтів на доступність медичної допомоги, включаючи діагностичні і лікувальні процедури та лікарські засоби, що відповідають міжнародним стандартам, що відповідає Європейській Хартії Прав Пацієнтів в Україні (п. 10.) [7,16,17].

Оцінюючи ієрархічну структуру державних будівельних норм, визначеній Концепцією у третьому розділі, нами підтримано важливість нормативного документу – ДБН «Об'єкти закладів охорони здоров'я. Загальні вимоги», який має найвищий статус в ієрархії і віднесений до всіх рівнів медичної допомоги.

Запропоновано у Концепцію велику увагу приділити співпраці з науково-дослідними установами з визначеної проблематики і стратегії розвитку кадрових ресурсів-проектувальників, у тому числі визначення реальних та прогнозних потреб,

забезпечення вищими навчальними закладами профільної поглибленої підготовки випускників до провадження проектно-професійної діяльності за цим напрямком, проведення тренінгів з питань практичної проектно-справи і інші питання.

У другому розділі Концепції пропонуємо визначити терміни реалізації Концепції та роки, а також розробити план заходів із зазначенням виконавців та термінів (вказати рік).

Третій розділ «Шляхи розв'язання проблеми» пропонуємо замінити на «Шляхи і способи розв'язання проблем». У цьому розділі пропонуємо визначити координуючу роль Міністерства розвитку громад та територій України, як основного замовника розроблення державних будівельних норм щодо проектування та будівництва будинків і споруд закладів охорони здоров'я, і визначити функції МОЗ України у цій сфері через призму охорони громадського здоров'я (погоджувальна функція).

Висновки.

1 Проект «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я» є надзвичайно актуальним для відбудови медичної інфраструктури України в умовах воєнного та післявоєнного стану в Україні. Створена «Дорожня карта» у напрямі розробки основного за ієрархічною структурою нормативного документу ДБН «Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я» та низки інших будівельних норм (щодо різних типів закладів охорони здоров'я з урахуванням їх специфікації), а також дотичних нормативних документів (національних стандартів, кодексів усталеної практики) передбачає оновлення нормативної бази з проектування та будівництва закладів охорони здоров'я з урахуванням чинних міжнародних вимог та найкращого світового досвіду.

Література

1. Від початку війни в Україні пошкоджено 627 закладів охорони здоров'я – Ляшко. Гордон. Gordonua.com. 2022 (22 вересня). URL:<https://gordonua.com/ukr/news/war/z-pochatku-vijni-v-ukrajini-poshkodzheno-627-zakladiv-ohoroni-zdorov-ja-ndash-ljashko-1609853.html>

2. Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів у рамках Програми з відновлення України. Постанова від 15 грудня 2021 р. № 1324 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 811 від 19.07.2022).

У новому запропонованому Інститутом розділі: «Очікувані результати» слід приділити увагу цілям, які будуть досягнуті при реалізації цієї Концепції, а саме забезпеченню імплементації міжнародних вимог, європейських стандартів у проектування та будівництво будинків і споруд закладів охорони здоров'я, міжнародного співробітництва у цій сфері; забезпеченню координації дій у цій сфері усіх заінтересованих сторін на рівні центральних органів виконавчої влади, регіональному рівні та на рівні територіальних громад. А також ще вкрай необхідному новому запропонованому нами розділі «Обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів» слід приділити увагу фінансуванню розробок ДБН з проектування споруд і комплексів закладів охорони здоров'я за рахунок коштів державного бюджету, міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

2. З метою імплементації міжнародних та європейських вимог «Концепцію («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я» доповнено еколого-гігієнічною, санітарно-епідеміологічною, економічною та правовою складовою для вдосконалення її реалізації на рівні територіальних громад.

3. Прийняття «Концепції («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я» на рівні Уряду України пришвидшить створення сучасної актуальної нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я задля забезпечення громадян України рівним доступом до якісних медичних послуг.

URL:<https://rada.gov.ua/laws/show/1324-2021-p#n10>.

3. Концепція («Дорожня карта») формування нормативної бази проектування та будівництва споруд і комплексів закладів охорони здоров'я URL:<https://www.minregion.gov.ua/press/news/uminregioni-obgovoryly-konczepczyu-formuvannya-normatyvnoyi-bazy-projektuvannya-ta-budivnycztva-zakladiv-ohorony-zdorovya/>

4. International Health Facility Guidelines URL:<https://healthfacilityguidelines-com.translate.google/>

5. Державні будівельні норми України Будинки і споруди Заклади охорони здоров'я ДБН В.2.2-10-2001

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002241-01#Text>.

6. Про внесення змін до Закону України «Про будівельні норми» щодо удосконалення нормування у будівництві. Закону України від 03.10.2019 р. № 156-IX. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-20#Text>

7. Чорна В.В., Махнюк В.М., Хлестова С.С., Гуменюк Н.І., Чайка Г.В. Ставлення медичних працівників сфери охорони психічного здоров'я до власного здоров'я. Медичні перспективи. 2021. Т. XXVI. №2. С. 188-196.

8. Наказ МОЗ України «Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги» від 19.03.2018 р. № 504 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-18#Text>

9. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги» від 01.07.2022 р. за № 2347-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20#Text>

10. Machniuk V.M., Hopperia V.G., Polka O.O., Pavlenko N.P., Ocheretyana G.V. Hygiene and ecology in state regulation of urban planning // Edited by the corresponding member of NAMS of Ukraine N.S.Polky. Видавництво МВЦ «Медінформ». К.: 2020. 131 р.

11. Махнюк В.М., Сердюк Є.А., Чорна В.В., Гаркавий С.С., Лаптев В.Е. Нові гігієнічні підходи до сучасного містобудування в Україні під редакцією академіка НАМН України А.М.Сердюка та редакцією член-кореспондента НАМН України Н.С.Польки. Видавництво МВЦ «Медінформ». К.: 2021. 370 с.

12. Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06 вересня 2022 року за №4142 URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/226430.html>

References

1. Since the beginning of the war in Ukraine, 627 health care facilities have been damaged – Lyashko - Gordon. Gordonua.com. 2022 (22 September). URL:<https://gordonua.com/ukr/news/war/z-pochatku-vijni-v-ukrajini-poshkodzheno-627-zakladiv-ohoroni-zdorov-ja-ndash-ljashko-1609853.html>.

2. On the approval of the Procedure and conditions for providing subventions from the state budget to local budgets for the implementation of projects within the framework of the Program for the Reconstruction of Ukraine. Resolution No. 1324 of December 15, 2021 (as amended under Resolution of the Cabinet of Ministers No. 811 of July 19, 2022). URL: <https://rada.gov.ua/laws/show/1324-2021-n#n10>.

3. The concept ("Roadmap") of the formation of a regulatory framework for the design and construction of buildings and complexes of healthcare institutions URL:<https://www.minregion.gov.ua/press/news/u-minregioni-obgovoryly-konczepczyu-formuvannya-normatyvnoyi-bazy-projektuvannya-ta-budivnyctva-zakladiv-ohorony-zdorovya/>.

4. International Health Facility Guidelines URL: <https://healthfacilityguidelines-com.translate.goog/>

13. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій» від 29.07.2022 р. № за 2486-IX URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2486-20#Text>

14. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» від 09.07.2018 року за № 579 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>

15. Чорна В.В., Серебреннікова О.А., Сергета І.В., Хлестова С.С. Проблеми покращення психічного здоров'я населення України та особливості їх вирішення на сучасному етапі «Prospective globale wissenschaftliche Trends '2022 /Prospective global scientific trends' 2022», Innovative technology, security, medicine, biology, agriculture, art history, Karlsruhe, Germany, 2022, monographic series «European Science» book11. Part1. Kapitel 3/chapter 3/ P.51-73,134-138. DOI: 10.30890/2709-2313.2022-11-01-001

16. Batbaatar E., Dorjdagva J., Luvsannyam A., Savino M.M., Amenta P. Determinants of patient satisfaction: a systematic review. Perspectives in Public Health. 2017. Vol. 137(2). P. 89–101. DOI: 10.1177/1757913916634136.

17. Byrne M.J., Tickle M., Glenny A.M., Campbell S., Goodwin T., O'Malley L. A systematic review of quality measures used in primary care dentistry. International Dental Journal. 2019. Vol. 69, Iss. 4. P. 252-264. URL:<https://doi.org/10.1111/idj.12453>

5. State building regulations of Ukraine Buildings and buildings Health care facilities B.2.2-10-2001 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002241-01#Text>.

6. On amendments to the Law of Ukraine "On Building Regulations" regarding the improvement of regulation in construction of the Law of Ukraine dated 03.10.2019. № 156-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-20#Text>.

7. Чорна, В.В., Махнюк, В.М., Хлестова С.С., Гуменюк, Н.І., Чайка, Г.В. (2021). The attitude of medical workers in the field of mental health care to their health. Medical perspectives. Т. XXVI, 2, 188-196.

8. Order of the Ministry of Health of Ukraine "On approval of the Procedure for providing primary medical care" dated March 19, 2018 № 504 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-18#Text>.

9. The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving the Provision of Medical Assistance" dated July 1, 2022 № 2347-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20#Text>.

10. Machniuk, V.M., Hopperia, V.G., Polka, O.O., Pavlenko, N.P., Ocheretyana, G.V. (2020). Hygiene and ecology in state regulation of urban planning // Edited by the corresponding member of NAMS of Ukraine N.S.Polku. Видавництво МБЦ «Медінформ». К.: 131.

11. Makhniuk, V.M., Serdyuk, E.A., Chorna, V.V., Garkavy, S.S., Laptev, V.E. (2021). New hygienic approaches to modern urban planning in Ukraine edited by Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine A.M. Serdyuk and edited by N.S. Polka, member-correspondent of the National Academy of Sciences of Ukraine. Medinform publishing house. K.: 370.

12. The Law of Ukraine "On the Public Health System" dated September 6, 2022, according to №4142 URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/226430.html>

13. Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Ensuring Civil Protection Requirements During Planning and Development of Territories," dated July 29, 2022, No. 2486-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2486-20#Text>.

14. Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine "On approval of requirements for the use and

accounting of the fund of protective structures of civil protection" dated 07.09.2018 № 579 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>.

15. Chorna, V.V., Serebrennikova, O.A., Sergeta, I.V., Khlestova, S.S. (2022). Problems of improving the mental health of the population of Ukraine and the peculiarities of their solution at the current stage «Prospektive globale wissenschaftliche Trends '2022 / Prospective global scientific trends' 2022», Innovative technology, security, medicine, biology, agriculture, art history, Karlsruhe, Germany, 2022, monographic series «European Science» book 11. Part 1. Kapitel 3/chapter 3/ 51-73, 134-138. DOI: 10.30890/2709-2313.2022-11-01-001.

16. Batbaatar, E., Dorjdagva, J., Luvsannyam, A., Savino M.M., Amenta, P. (2017). Determinants of patient satisfaction: a systematic review. Perspectives in Public Health. 137(2), 89–101. DOI: 10.1177/1757913916634136.

17. Byrne, M.J., Tickle, M., Glenny, A.M., Campbell, S., Goodwin, T., O'Malley, L. A. (2019). Systematic review of quality measures used in primary care dentistry. International Dental Journal. 69, 4, 252-264. URL : <https://doi.org/10.1111/idj.12453>.

ECOLOGICAL, HYGIENIC, ECONOMIC AND LEGAL ASPECTS OF THE "CONCEPT OF FORMING A REGULATORY FRAMEWORK FOR THE DESIGN AND CONSTRUCTION OF STRUCTURES AND COMPLEXES OF HEALTH CARE INSTITUTIONS" AS ELEMENTS OF ITS IMPROVEMENT AT TERRITORIAL COMMUNITIES LEVEL

V.M.Makhniuk¹, V.V. Chorna², V.V.Makhniuk³

¹State Institution "O.M. Marzieiev institute for public health" NAMSU

² National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya

³State Tax University, Irpin, Kyiv Region, Ukraine

The purpose of the work consists in the development of the ecological-hygienic, sanitary-epidemiological, economic and legal components of the project "Concepts ("Roadmap") for the formation of a normative basis for the design and construction of buildings and complexes of health care institutions" to improve its implementation at the level of territorial communities in martial law conditions.

Materials and methods. The object of research was domestic and foreign legislative and regulatory documents in the field of design and construction of health care facilities, state building standards of Ukraine, and state building standards of other countries in this area. Research methods are based on a systematic analysis of current national legislation in the medical and urban planning fields and the regulatory framework for the design and construction of healthcare facilities, and their compliance with international requirements. To realize the goal set, a complex of general scientific and particular research methods was used: bibliosemantic (for the analysis of the use of regulatory and legal regulation, scientific literature in the field of urban planning), theoretical and analytical (development of the sanitary-epidemiological component of the project concept). The research was conducted based on the study of scientific sources of domestic and foreign scientists and content analysis of the Laws of Ukraine, Concepts, state programs, and EU resolutions.

Results. As of today, since the beginning of the full-scale invasion of the Russian Federation in Ukraine, 627 healthcare facilities have been damaged, of which 105 were destroyed as a result of targeted fire by the Russian occupiers. The recovery plan of Ukraine, approved by the Government of Ukraine, provides for the repair of damaged healthcare facilities by the end of 2022 and during 2023-2025 - complete reconstruction of healthcare facilities that were destroyed. The project "Concepts ("Roadmap") of the formation of a regulatory framework for the design and construction of buildings and complexes of health care institutions," was developed by the National Aviation University in 2022 against the background of the absence of any modern regulatory document on the design and construction of health care institutions, takes into account European standards, international experience, in particular, international rules "International Health Facility Guidelines," reforming the health care system and innovative technologies in medicine. The article is devoted to the issue of the formation of conceptual approaches to

the creation of a new regulatory framework for the design and construction of buildings and complexes of healthcare institutions to provide citizens of Ukraine with equal access to quality medical services, as a result of changes in the orientation of the medical system so that the patient is at the center of it, as well as to improve the sanitary and hygienic and anti-epidemic conditions of patients' stay in health care institutions and the constructive work of medical personnel to satisfy and motivate professional needs.

Conclusions. Proekt of «Conception («Travelling map») of forming of normative base of planning and building of buildings and complexes of establishments of health protection» is extraordinarily actual for renewal of medical infrastructure of Ukraine in the conditions of the military and post-war consisting of Ukraine. The «Travelling map» is created in the direction of development basic after a hierarchical structure normative the document of DBN «Houses and buildings. Establishments of health protection» and row of other build norms (in relation to the different types of establishments of health protection taking into account their specification) and also tangent normative documents (national standards, codes of a withstand practice) foresees the update of normative base from proektuvannya and buildings of establishments of health protection taking into account operating international requirements and the best world experience.

Keywords: martial law, project concept, ecological and hygienic, economic and legal components, design and construction, health care facilities, state building norms, medical innovations, and territorial communities.

Конфлікт інтересів відсутній.

Conflict of interest: authors have no conflict of interest to declare.

Відомості про авторів:

Махнюк Валентина Михайлівна ^{A,D,C,D,F} – завідувач лабораторії гігієни планування та забудови населених місць, д. мед. н., професор, лікар вищої кваліфікаційної категорії за спеціальністю «Загальна гігієна», Державна установа «Інститут громадського здоров'я імені О.М. Марзєєва Національної академії медичних наук України», Україна, м.Київ, вул. Попудренко, 50., Тел.:+380676851762, E-mail: smogil@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-6196-4370>.

Чорна Валентина Володимирівна ^{A,D,C,D,F} – канд.мед.наук, доцент, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова, капітан медичної служби запасу Україна, м.Вінниця, вул.Пирогова, 56. Тел.: +380679194038, E-mail: valentina.chorna65@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9525-0613>, Scopus Autor ID 57215646212; Web of Science AAU-8070-2021.

Махнюк Володимир Володимирович ^{A,B,E} – аспірант кафедри соціальної філософії та управління Державного податкового університету, Україна, м. Ірпін, вул. Університетська 31, Київська область, Тел.:+380634397197, E-mail: volod.mvv@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8757-9454>.

Information about the authors:

Makhniuk V.M. ^{A,D,C,D,F} – head of the hygiene laboratory of planning and development of populated areas, doctor of Medical Sciences, professor in the Department, State Institution “O.M. Marzieiev Institute For Public Health” Namsu, Ukraine, Kyiv, str. Popudrenka, 50. Tel.+380676851762, E-mail:smogil@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-6196-4370>.

Chorna V. V. ^{A,D,C,D,F} – Associate Professor, Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Disaster Medicine and Military Medicine, National Pirogov Medical University Vinnytsya, Captain of the Reserve Medical Service. Ukraine, Vinnytsya, 56 Pirogova Street. Tel.: +380679194038, E-mail: valentina.chorna65@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9525-0613>, Scopus Autor ID 57215646212; Web of Science AAU-8070-2021.

Makhniuk V. V. ^{A,B,E} – PhD student at the Department of Social Philosophy and Management of the State Tax University, Irpin, str. 31 Universytetska, Ukraine, Kyiv region,. phone number .Tel.+380634397197, E-mail: volod.mvv@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8757-9454>.

Адреса для листування : вул. Пирогова, 56, Вінниця, Вінницька область, 21018

